2024 წლის მასწავლებელთა საგნობრივი გამოცდის პროგრამა სახვით და გამოყენებით ხელოვნებაში	
საკითხთა ჩამონათვალი	საკითხის დაზუსტება
1. ხელოვნების ისტორია	
1. ცნებები	• ხელოვნების ისტორიის პერიოდები, მიმდინარეობები და სტილები; სტილისა და მიმდინარეობების მხატვრული მახასიათებლები; • ტერმინები და მხატვრული ენა; • სახვითი ხელოვნების მხატვრულ-გამომსახველობით საშუალებები და ხერხები **სახვითი ხელოვნების საშუალებები (ელემენტები)** (მაგ.: **ხაზი:** სხვადასხვა ტიპის და სისქის, კონტური, შტრიხი; **ფერი:** ძირითადი და შედგენილი, ცივი და თბილი, ნეიტრალური, კონტრასტული, მონათესავე, ინტენსიური, ფერისა და ტონის გრადაცია, კოლორიტი; შუქ-ჩრდილი, განათება; **ფორმა:** ბრტყელი და მოცულობითი (გეომეტრიული და ბუნებაში არსებული, უტრირებული, სტილიზებული და სხვ.); ფაქტურა; ფონისა და გამოსახულების ურთიერთმიმართება. **სახვითი ხელოვნების ხერხები (პრინციპები)** (მაგ.: კომპოზიციური განაწილება, ელემენტების განმეორებადობა, რიტმი, ძირითადის გამოყოფა, აქცენტი, სიმეტრია-ასიმეტრია, სტატიკა-დინამიკა, კონტრასტი, თანაფარდობა, მასშტაბი, პროპორცია/დისპროპორცია, წონასწორობა, სივრცე, პერსპექტივა (ხედვის წერტილი, ჰორიზონტის ხაზი, თავშეყრის წერტილი), კომპოზიციური მთლიანობა. • **სახვითი ხელოვნების დარგები და ჟანრები** (**დარგები** - მაგ.: ფერწერა (დაზგური, მინიატურა, მონუმენტური - ფრესკა, მოზაიკა, ვიტრაჟი, გრაფიტი), გრაფიკა (დაზგური, ბეჭდვითი), ქანდაკება, ჭედურობა, არქიტექტურა, დიზაინი, დეკორატიულ-გამოყენებითი ხელოვნება და სხვ.; **ჟანრები** - მაგ: ნატურმორტი, პორტრეტი, პეიზაჟი, ყოფითი, ისტორიული და სხვ.).

	· **სახვითი ხელოვნების ტექნიკა** (მაგ.: ფერწერა, გრაფიკა და მათი ტექნიკები, ძერწვა, აპლიკაცია, კოლაჟი, მოზაიკა, მონოტიპია, მოდელირება, კონსტრუირება, ციფრული ტექნოლოგიები).
2. პრეისტორიული ეპოქის ხელოვნება	სახვითი ხელოვნებისა და არქიტექტურის წარმოშობა, პირველყოფილი ხელოვნება: პერიოდიზაცია, პალეოლითისა და ნეოლითის ხანის ძეგლები: მცირე პლასტიკა - ქანდაკება, დეკორატიული ხელოვნება; გამოქვაბულის მხატვრობა (ტასილი, ალტამირა, ლასკო, შოვე), არქიტექტურა (დოლმენები, სტოუნჰენჯი).
3. ძველი აღმოსავლეთის ხელოვნება **ა. ეგვიპტის ხელოვნება**	ისტორიული მიმოხილვა/პერიოდიზაცია; წინადინასტიური, ძველი, შუა, ახალი სამეფოების და გვიანდელი პერიოდის ეგვიპტური ხელოვნება - არქიტექტურა, ქანდაკება, რელიეფი, კედლის მხატვრობა (მასტაბები, გიზას პირამიდები, მენტუხოტეპებისა და ჰატშეფსუტის სატაძრო კომპლექსი დეირ ელ-ბაჰარიში, ლუქსორის და კარნაკის სატაძრო კომპლექსები თებეში, რამსესის ტაძარი აბუ-სიმბელში. ნარმერის ფილა, მწერალი კას ქანდაკება, ხეფრენის დიდი სფინქსი, მემნონის კოლოსები, სამარხის კულტთან დაკავშირებული პორტრეტული ქანდაკებები. სამარხის მხატვრობა; ამარნის კულტურა: ეხნატონის, ნეფერტიტის ქანდაკებები, ახეტატონის სასახლის რელიეფები და მოხატულობა; ტუტანხამონის სამარხის საგანძური და სხვ.).
ბ. შუამდინარეთის ხელოვნება	ისტორიული მიმოხილვა/პერიოდიზაცია; ✓ **შუმერის და აქადის ხელოვნება** არქიტექტურა, ქანდაკება, გლიპტიკა და გამოყენებითი ხელოვნება (ურის ზიკურატი; რელიეფები: ყვავების სტელა, ნარამ-სინის სტელა, ჰამურაბის სტელა; ქალღმერთი ურუქიდან, ღმერთი აბუ, ებიხ-ილი, სარგონ აქადელი (ძველი), გუდეა, იშტარი). ✓ **ასურეთის ხელოვნება** არქიტექტურა, ქანდაკება და გლიპტიკა (სარგონ II-ის სასახლე დურ-შარუკინში და მისი რელიეფები, შედუ სარგონ II-ის

	სასახლიდან, აშურბანიფალ II-ის სასახლის რელიეფები ნინევიაში; საბეჭდავები). ✓ **ბაბილონის ხელოვნება** არქიტექტურა, ქანდაკება (იშთარის კარიბჭე). ✓ **აქემენიდური ირანის ხელოვნება** ისტორიული მიმოხილვა/პერიოდიზაცია; არქიტექტურა, ქანდაკება, გლიპტიკა და გამოყენებითი ხელოვნება: ფასარგადის, პერსეპოლისის არქიტექტურული კომპლექსები (სასახლეები, რელიეფი, ქანდაკება, გამოყენებითი ხელოვნება)
4. ძველი საბერძნეთი, ელინიზმი და რომი	ანტიკური ხელოვნების პერიოდიზაცია; ანტიკური სამყაროს მიმოხილვა ისტორიულ-კულტურულ და სოციალურ კონტექსტში.
ა. ეგეოსური სამყაროსა და ძველი საბერძნეთის ხელოვნება	კრეტა-მიკენის ხელოვნება (კნოსოსის სასახლის არქიტექტურა, ქანდაკება, კედლის მხატვრობა: „პარიზელი“ ქალის პორტრეტი, აკრობატები ხარზე, კედლის მხატვრობა ცისფერი ჩიტით; მეფე-ქურუმის რელიეფი; მიკენის აკროპოლისი - ლომების კარიბჭე, აგამემნონის ნიღაბი, კერამიკა; მხატვრობა კუნძულ სანტორინიდან; კიკლადური კერპები და ა. შ.).
ბ. ბერძნული არქაული ხელოვნება	არქიტექტურული ორდერი, კუროსები და კორები, კერამიკაზე მხატვრობა – კერამიკული ჭურჭლის სახეობები, კერამიკული მხატვრობის სტილები.
გ.ბერძნული კლასიკური ხელოვნება	პერიოდიზაცია; არქიტექტურა, ქანდაკება, რელიეფი; **ადრეული კლასიკა** (პოსეიდონის ტაძარი პესტუმში, ათენა აფაიას ტაძარი კუნძულ ეგინაზე, დელფოსის მეეტლე, მეხისმტყორცნელი ზევსის ქანდაკება, მირონის შემოქმედება); **მაღალი კლასიკა** (ათენის აკროპოლისი, ფიდიასისა და პოლიკლეტოსის შემოქმედება); **გვიანი კლასიკა** (ეპიდავროსის თეატრი, არტემისის ტაძარი ეფესოში, ჰალიკარნასის მავზოლეუმი, სკოპასის, პრაქსიტელისა და ლისიპეს შემოქმედება).
დ. ელინისტური ხელოვნება	არქიტექტურა, ქანდაკება, მხატვრობა (ზევსის ტაძარი ოლიმპიაში, პერგამონის არქიტექტურა და რელიეფი, მოზაიკა დელოსის ნიღბების სასახლიდან, ქანდაკება პერგამონიდან, ნიკე სამოთრაკიელი, აფროდიტე მილოსელი, ფილოსოფოსის თავი (ე.წ. სენეკა), აგასიოს ეფესელი (ბორგეზელი მეომარი),მომაკვდავი გალი, გალი კლავს ცოლსლაოკოონი და სხვ.).

ე. ეტრუსკული ხელოვნება **ვ. რომის რესპუბლიკისა და იმპერიის ხელოვნება**	არქიტექტურა (საკულტო ნაგებობებისა და სახლების ტიპები); აკლდამების მხატვრობა (ვაკხანტების, ლომების, ლეოპარდის სამარხის მოხატულობა), ეტრუსკული ქანდაკება (ჰერმესისა და აპოლონის ქანდაკება ვეიდან, ჩერვეტერის სარკოფაგი და სხვ.). პერიოდიზაცია; ქალაქთმშენებლობა, არქიტექტურა, ქანდაკება, მხატვრობა/მოზაიკა, რელიეფი (რომის ფორუმი, პომპეის სახლები, აკვედუკები, ხიდები, თერმები, ტრიუმფალური თაღები, სარკოფაგები – ვია აპია, ფაბრიციუსის ხიდი რომში, ადრიანეს მავზოლეუმი რომში, ტიტუსის ტრიუმფალური თაღი რომში, კარაკალას თერმები, ევრისაკის სამარხი რომში, ცეცილიუს მეტელას სამარხი რომში, მოხუცი დიდებულის პორტრეტი, მარკუს ავრელიუსის ცხენოსანი ქანდაკება, ტრაიანეს სვეტი, კოლიზეუმი, რომის პანთეონი, პომპეის მხატვრობა, ფაიუმის პორტრეტები).
5. ბიზანტიის ხელოვნება **6. ქართული ხელოვნება**	ბიზანტიური ხელოვნების თავისებურებები; ისტორიულ-კულტურული მიმოხილვა/პერიოდიზაცია; ბიზანტიური არქიტექტურის ტიპები (რავენას გუმბათური ხუროთმოძღვრება - სან ვიტალე; აია სოფიას ტაძარი კონსტანტინოპოლში); ბიზანტიური ფრესკული და მოზაიკური მხატვრობა (სან ვიტალე, აია სოფია, გალა პლაციდიას მავზოლეუმი, სან აპოლინარე ნუოვო, მინიატურა (რაბულას და როსანოს კოდექსები). ქართული ხელოვნების უძველესი ნიმუშები და უძველესი ნაგებობანი; ანტიკური ხანის ქართული ხელოვნება (კოლხური ქანდაკება და სამკაული); ქართული ქრისტიანული ხელოვნების პერიოდიზაცია/ისტორიულ-კულტურული კონტექსტი; ბაზილიკისა და დარბაზული ეკლესიის თემა ქართულ არქიტექტურაში; გუმბათოვანი ტაძრის თემა ქართულ არქიტექტურაში; ტეტრაკონქი - მცხეთის ჯვარი და ჯვრის ტიპის ძეგლები; ქართული კათედრალები - ოშკი, ბაგრატი, სვეტიცხოველი, ალავერდი; სამთავრო-სამთავისის ტიპის ძეგლები; კლდეში ნაკვეთი არქიტექტურა (უფლისციხე, ვარძია); დარბაზი - საცხოვრებელი სახლის უძველესი ტიპი საქართველოში; VI-XVI სს. ქართული რელიეფი; ადრეული ხანისა და შუა საუკუნეების ქართული მოზაიკური მხატვრობა; შუა საუკუნეების ქართული ფრესკული მხატვრობა; ქართული ჭედური ხელოვნების განვითარების ეტაპები; IX-XIII სს-ის ჭედური ხელოვნების თავისებურებები; XIX-XX სს-ის ქართული სახვითი ხელოვნება - თბილისური პორტრეტი; გიგო გაბაშვილი, მოსე თოიძე, ვალერიან სიდამონ-ერისთავი, ნიკო

	ფიროსმანაშვილი, ალექსანდრე ბაჟბეუქ-მელიქოვი, დავით კაკაბაძე, ლადო გუდიაშვილი, დიმიტრი შევარდნაძე, შალვა ქიქოძე, ელენე ახვლედიანი, ქეთევან მაღალაშვილი, კირილე ზდანევიჩი, სერგო ქობულაძე, ლევან ცუცქირიძე, ედმონდ კალანდაძე, ჯიბსონ ხუნდაძე, ზურაბ ნიჟარაძე, დიმიტრი ერისთავი, ირაკლი ფარჯიანი, მერაბ აბრამიშვილი; თეატრის მხატვრები – ირაკლი გამრეკელი, პეტრე ოცხელი; მოქანდაკეები - იაკობ ნიკოლაძე, ნიკოლოზ კანდელაკი, მერაბ ბერძენიშვილი, ელგუჯა ამაშუკელი, გოგი ოჩიაური; XIX-XX საუკუნეების თბილისური არქიტექტურა.
7. დასავლეთ ევროპის შუა საუკუნეების ხელოვნება **ა. საფრანგეთის რომანული ხელოვნება** **ბ. საფრანგეთის გოთური ხელოვნება** **გ. გერმანიის რომანული ხელოვნება** **დ. გერმანიის გოთური ხელოვნება** **ე. ინგლისის რომანული ხელოვნება** **ვ. ინგლისის გოთური ხელოვნება**	რომანული და გოთური ხელოვნების მიმოხილვა ისტორიულ-კულტურულ და სოციალურ კონტექსტში; ხელოვნების სინთეზის საკითხი შუა საუკუნეების ხელოვნებაში – არქიტექტურა, ქანდაკება, მხატვრობა. წმ. ტროფიმეს ტაძარი არლში, წმ. ლაზარეს ტაძარი ოტუნში, წმ. პეტრეს ტაძარი მუასაკში (არქიტექტურა, ქანდაკება, ვიტრაჟი). პარიზის ღვთისმშობლის ტაძარი, შარტრის ტაძარი, რუანის, რეიმსის, სტრასბურგის კათედრალური ტაძრები, სენ შაპელის ტაძარი (არქიტექტურა, ქანდაკება, ვიტრაჟი). ვორმსის ტაძარი, მაინცის კათედრალური ტაძარი (არქიტექტურა, ქანდაკება, ვიტრაჟი) მარბურგის ტაძარი, ნაუმბურგის ტაძარი, კიოლნის ტაძარი (არქიტექტურა, ქანდაკება, ვიტრაჟი). დურჰამის კათედრალური ტაძარი, კათედრალური ტაძარი ილიში (არქიტექტურა, ქანდაკება, ვიტრაჟი). ექსეტერის კათედრალი, ვესტმინსტერის სააბატო, სამეფო კოლეჯის კაპელა, უელსის, კენტერბერის კათედრალები (არქიტექტურა, ქანდაკება, ვიტრაჟი).
8. რენესანსის ხელოვნება **ა. იტალიური რენესანსი**	პერიოდიზაცია; რენესანსის ეპოქის ისტორიულ-კულტურული ასპექტები. ადრეული რენესანსის არქიტექტურა, ქანდაკება, მხატვრობა (სკროვენის კაპელა პადუაში, კამპოს მოედნის არქიტექტურა სიენაში, ბაფტისტერიუმი ფლორენციაში, ფილიპო ბრუნელესკის, ლორენცო გიბერტის, დონატელოს, ანდრეა დელ ვეროკიოს, ჯოტოს, მაზაჩოს, პიერო დელა ფრანჩესკას, სანდრო

	ბოტიჩელის, ანდრეა მანტენიას, ფრა ანჟელიკოს, სიმონე მარტინის, ანტონელო და მესინას, ჯოვანი ბელინის შემოქმედება), მაღალი და გვიანი ხანის რენესანსის არქიტექტურა, ქანდაკება, მხატვრობა (წმ. პეტრეს ტაძარი, სანტა მარია დელ ფიორე, პაცის კაპელა ფლორენციაში, ოსპიდალე დელი ინოჩენტი, რენესანსის სასახლეები, მედიჩების სასახლე და განსასვენებელი, პაპი იულიუს II-ის განსასვენებელი, ლეონარდო და ვინჩის, რაფაელის, მიქელანჯელოს, ჯორჯონეს, ტიციანის, ტინტორეტოს შემოქმედება).
ბ. გერმანული რენესანსის ქანდაკება და მხატვრობა	მატიას გრუნევალდის, ალბრეხტ დიურერის, ლუკას კრანახის შემოქმედება.
გ. ნიდერლანდების ხელოვნება XV-XVI საუკუნეებში	იან ვან ეიკის, როგირ ვან დერ ვეიდენის, იერონიმუს ბოსხის, პიტერ ბრეიგელის შემოქმედება.
9. XVII-XIX სს. ევროპული ხელოვნება	ისტორიულ-კულტურული, სოციალური მიმოხილვა: ბაროკოს, როკოკოს, რომანტიზმის, ნეოკლასიციზმის და რეალიზმის მხატვრული მიმდინარეობები: არქიტექტურა, ფერწერა, ქანდაკება (ბერნინი, ელ გრეკო, დიეგო ველასკესი, პიტერ პაულ რუბენსი, რემბრანდტი, იან ვერმეერი, ჯან ბოლონია, ანტუან ვატო, ჟან ონორე ფრაგონარი, ანტონიო კანოვა, ჟაკ ლუი დავიდი, ოგიუსტ დომინიკ ენგრი, ეჟენ დელაკრუა, ფრანსისკო გოია, უილიამ ტერნერი, უილიამ ბლეიკი, გუსტავ კურბე, ონორე დომიე).
10. ახალი და თანამედროვე დასავლური ხელოვნება	იმპრესიონიზმი, პოსტიმპრესიონიზმი, სიმბოლიზმი, არ-ნუვო, ექსპრესიონიზმი, ფოვიზმი, კუბიზმი (აფრიკული ქანდაკებისა და ნიღბების, კოლუმბამდელი სამხრეთ ამერიკის, იაპონური ხელოვნების გავლენა თანამედროვე ხელოვნებაზე), ნაივური ხელოვნება, ავანგარდული ხელოვნება - აბსტრაქციონიზმი, ფუტურიზმი, სურეალიზმი, დადაიზმი, პოპ-არტი: არქიტექტურა, ფერწერა, ქანდაკება (ედუარდ მანე, კლოდ მონე, ედგარ დეგა, პიერ-ოგიუსტ რენუარი, ალფრედ სისლეი, კამილ პისარო, ოგიუსტ როდენი, ანრი დე ტულუზ-ლოტრეკი, პოლ სეზანი, პოლ გოგენი, ვან-გოგი, ოდილონ რედონი, გუსტავ კლიმტი, ედვარდ მუნკი, ანრი მატისი, პაბლო პიკასო, ანრი რუსო, ჯაკომო ბალა, უმბერტო ბოჩონი, სალვადორ დალი, ჯორჯო დე კირიკო, რენე მაგრიტი, ალბერტო ჯაკომეტი, ჰენრი მური, კონსტანტინ ბრანკუზი, მარკ შაგალი, კაზიმირ მალევიჩი, ვასილი კანდინსკი, ხუან მირო, მარსელ დიუშანი, პიტ მონდრიანი, ფრენსის ბეკონი, პაულ კლეე, რობერტ რაუშენბერგი, ენდი ვორჰოლი, როი ლიხტენშტეინი, ედვარდ

	ჰოპერი; არქიტექტორები: ანტონი გაუდი, გუსტავ ეიფელი, ლე კორბუზიე, ფრენკ ლოიდ რაიტი,ზაჰა ჰადიდი, სანტიაგო კალატრავა, ნორმან ფოსტერი, ი. მ. პეი (ლუვრის პირამიდა), იორნ უტზონი (სიდნეის ოპერა), ფრიდენსრაიხ ჰუნდერტვასერი, ფრენკ გერი).
11. შორეული აღმოსავლეთის ხელოვნება	
ა. ძველი ინდოეთის ხელოვნება	სტუპები, დრავიდული არქიტექტურის ნიმუშები, მოგოლთა მმართველობის პერიოდის ხელოვნება – ტაჯ–მაჰალის არქიტექტურული კომპლექსი; ინდური მინიატურა.
ბ. ძველი ჩინეთის ხელოვნება	არქიტექტურა, ქანდაკება, მხატვრობა და გამოყენებითი ხელოვნება (პაგოდები, ჩინეთის კედელი; ტერაკოტას არმია, ბუდას ქანდაკებები; კერამიკა, აბრეშუმი, მინიატურა).
გ. იაპონიის ხელოვნება	არქიტექტურა, ქანდაკება, მხატვრობა და გამოყენებითი ხელოვნება (პაგოდები, იმპერატორის სასახლე კიოტოში, ბუდას ქანდაკებები; მხატვრობა კერამიკაზე, აბრეშუმზე, ანაბეჭდები (კაცუშიკა ჰოკუსაი და ანდო ჰიროშიგეს, ტადაო ანდოს შემოქმედება და სხვ.).
12. ისლამური ხელოვნება	სპარსული და არაბული არქიტექტურა (ისპაჰანის არქიტექტურული ნაგებობები, ლურჯი მეჩეთი ისტანბულში, კლდის გუმბათი, ალჰამბრა და სხვ.), ხალიჩები, კერამიკული ფილები - შორენკეცები, მინიატურა, ყაჯარული მხატვრობა, კალიგრაფიის ნიმუშები.
13. ცენტრალური ამერიკის ძველი ცივილიზაციების და ჩილეს ხელოვნება	მაიას, აცტეკების, ინკების, აღდგომის კუნძულის არქიტექტურა, სკულპტურა.

2. შემოქმედებითობა და პრაქტიკული უნარები	
ხელოვნების პრინციპებისა და ელემენტების გამოყენება ნამუშევრის შექმნისას	კომპოზიციური განაწილება, ცივი და თბილი, კონტრასტული ფერების, ფერთა გრადაციის გამოყენება, სხვადასხვა მხატვრული ხერხის (შუქ-ჩრდილი, შტრიხი, ლაქა, ბლიკი და ა.შ.) საშუალებით საგანთა მოცულობის გამოსახვა; სხვადასხვა ტექნიკის, პროცედურის (ფერწერის, გრაფიკის, კოლაჟის, აპლიკაციის) გამოყენება, ექსპერიმენტის ჩატარება ნამუშევრის შექმნისას.